

Saksbehandler: Birgitte Solbu
Direkte tlf.: +47 45 50 73 89

Vår ref.: 16/6301-2
Deres ref.:

Vår dato: 24.08.2016
Deres dato:

Hørings svar - forskrifter om rammeplaner for femårige samiske grunnskolelærerutdanninger

Vi viser til høringsbrev av 16.06.2016.

Kulturrådet følger utviklingen av skole og utdanning med interesse og er takknemlig for anledningen til å uttale oss om viktige grunnlagsdokumenter. Kulturrådet ser positivt på at det i de vedtatte nasjonale rammeplanene for femårige grunnskoleutdanninger i etterkant av høringsrunden er tilføyet *kulturell* i § 1 Virkeområde og formål, pkt (3), i setningen «Utdanningen skal gi internasjonale perspektiver, sette lærerprofesjonen inn i en historisk, *kulturell* og samfunnsmessig sammenheng og bidra til kritisk refleksjon og profesjonsforståelse», noe som også er tatt inn i det utsendte forslaget til rammeplaner for de samiske grunnskolelærerutdanningene. Kulturrådet mener likevel at rammeplanverket fortsatt i for liten grad tydeliggjør kunstens og kulturens sentrale betydning i skolen og utdanningen, og at våre argumenter har gyldighet også innenfor en samisk kulturkontekst. Vi vil derfor framføre de samme synspunktene som ble sendt inn til høringen av de nasjonale rammeplanene også til denne høringen. Disse følger nedenfor.

Innledning

Kulturrådet imøteser nye femårige lærerutdanninger som vil styrke lærernes kompetanse, og legger til grunn at forskriftenes mål om å sikre en enhetlig nasjonal oppbygging av utdanningene innebærer et undervisningstilbud på høyt faglig nivå i alle undervisningsfag. Kulturrådet ønsker i sitt høringssvar å peke på betydningen av kunst og kultur i skolen, og med det hvilken kompetanse som kreves av lærerne i grunnskolen. Vi vil fremme noen generelle synspunkter og noen konkrete forslag til endringer av forskriftens ordlyd i § 2 og § 4.

I. Om Kulturrådets arbeid

Norsk kulturråd har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Fra Kulturfondet og andre ordninger gis det støtte til profesjonell kunst innenfor områdene musikk, scenekunst, litteratur

og visuell kunst, og til kulturvernprosjekter. Innenfor for alle disse områdene gis det støtte til samiske uttrykk, prosjekter og kunstnere. Kulturrådet er faglig rådgiver for Kulturdepartementet i spørsmål som gjelder museumspolitikk generelt og det nasjonale museumsnettverket spesielt, og har et bredt spekter av oppgaver knyttet til utvikling og forvaltning av museumssektoren. Kulturrådet har jevnlig dialogmøter med Sametinget og med utøverorganisasjoner, og har også en koordinerende rolle for Samisk museumsnettverk. Kulturrådet har ansvar for oppfølging av UNESCO-konvensjoner på kulturområdet, som omfatter ansvar for vern og videreføring av den immaterielle kulturarven.

Et av Kulturrådets strategiske satsningsområder er styrking av kunst og kultur for barn og unge. Rådet har nylig avsluttet det åtteårige prosjektet *Kunstløftet*, som har hatt som mål å øke produksjonen av kunst rettet mot målgruppen, og å styrke kompetansen om og statusen for profesjonell kunst for barn og ungdom. Kulturrådet har videre inntil nylig hatt sekretariatsansvar for Den kulturelle skolesekken (DKS) og vært en sentral premissleverandør for utviklingen av ordningen. Innenfor DKS har Kulturrådet i tillegg hatt et særlig fagansvar for kulturarvsfeltet. Fra 2016 er DKS lagt til egen etat under Kulturdepartementet.

Kulturrådet mener kunst og kultur er av stor betydning for enkeltmennesker og for samfunnet, - for identitet og selvforståelse, utvikling av samhørighet og uenighetsfellesskap, for å fremme ytringskultur og kritisk refleksjon, kreativitet og utfoldelse. I en tid preget av store samfunnsendringer – økonomisk nedgang, økende arbeidsledighet og pågående migrasjon, og i et samfunn med stort fokus på målbare størrelser, representerer kunst og kultur avgjørende verdier – som kritisk stemme og som identitetsskapende brobygger, som mulighetsrom for å finne nye løsninger, som forankring for å bygge medborgerskap i et mangfoldig samfunn. Barn må gis tilgang til disse verdiene fra de er små. Å gi barn og unge anledning til å møte kunst og kulturuttrykk vurderes å være et betydelig samfunnsansvar, som blant andre Kulturrådet og skoleverket har medansvar for.

II. Referanser og bakgrunn for Kulturrådets forslag

Kulturrådet legger *skolens formålsparagraf* til grunn for sine synspunkter. Dens formuleringer anerkjenner kulturens naturlige plass og betydning for barns dannelse og utvikling. Videre vil vi peke på *den generelle delen av lærerplanen*, som i sin beskrivelse av menneskets ulike sider viser hvordan kreativ utfoldelse, opplevelse av kunst og kjennskap til kulturarv, tradisjoner og håndverk har en viktig plass i barns utvikling.

Vi viser til Kulturrådet v/Sekretariatet for Den kulturelle skolesekkens uttalelse om rapporten *Det muligens kunst* i 2014, og Kulturrådets to innspill til Ludvigsen-utvalgets delrapport 1 og endelige rapport i 2015. I alle disse uttrykker Kulturrådet sterk bekymring for situasjonen for de estetiske fagene, både at de nedprioriteres i skolen og at lærernes kompetanse i fagene er svak. Flere rapporter og uttalelser fra andre sentrale fagaktører de senere år peker på det samme.

Vi viser også til Ludvigsen-utvalgets rapport *Fremtidens skole*, og beskrivelsen av de fire kompetanseområdene utvalget mener bør vektlegges, deriblant «å kunne utforske og skape». Kunstfagene inneholder metoder og verktøy som nettopp utvikler kreative evner, og dersom skolen skal utvikle denne kompetansen hos elevene er det avgjørende at lærernes kompetanse i disse fagene styrkes.

Kulturrådet har sittet i Yrkesfaglig utvalg om immateriell kulturarv og verneverdige fag og har deltatt i utarbeidelsen av rapporten *Lenge leve tradisjonshåndverket!* Rapporten peker på at for å rekruttere flere til å ta tradisjonelle håndverksfag som utdanning er det nødvendig at elevene kommer i kontakt med

håndverksfag og praktisk skapende arbeid i grunnskolen, noe som igjen krever at lærerkompetansen på de praktiske og estetiske fagene styrkes.

Vi vil også vise til to evalueringer av Kulturrådets satsning *Kunstløftet*, begge gjort av Telemarksforskning og den siste levert i november 2015. Evalueringene beskriver og drøfter perspektiver ved det å utvikle profesjonell kunst for målgruppen barn og unge. Barn og ungdom er også metodisk involvert i evalueringen av prosjektets målsetting om å skape kunst som er relevant både fra et kunstfaglig perspektiv og i møte med barn og unges livsverden.

Kulturrådet vil ellers vise til arbeidet til forskere som Olga Dysthe og Anne Bamford, som på ulike vis utreder og begrunner verdien av kunst og kultur i skolen og for barns utvikling.

Kulturrådet mener det er behov for mer kunnskap om hvilken betydning kunst og kultur har for barn og unge. Kulturrådet planlegger en forskningssatsning for kunnskapsutvikling rundt flere aktuelle spørsmål om kunsten og kulturens plass i unge menneskers liv. Satsingen forventes igangsatt i løpet av 2017.

III. Til forskriftsforslagets § 2 Læringsutbytte

Om kompetansebehov generelt

Kunstneriske uttrykksformer (musikk, dans, teater, billedkunst, kunsthåndverk, litteratur, film) er selvstendige fagområder med egenverdi, faghistorikk, profesjonsutdanninger og forskningsfelt, som bør anerkjennes som dette i skolen og utdanningen av lærere. Kulturbegrepet omfatter samtidig en bredde av uttrykk, tradisjoner og kulturarv, som er av betydning for og inngår i alle skolefag og læringsmåter. Kulturrådet mener kunsten og kulturens betydning, både som spesifikke fagområder og som mer allmenne kilder til opplevelse, erkjennelse, utfoldelse, taktil erfaring, sosial utvikling og kritisk refleksjon, i større grad må anerkjennes når ny femårig grunnskolelærerutdanning skal utformes. Det er behov for styrking av fagspesifikk kompetanse innenfor de estetiske og praktiske fagene, og for en tydeligere satsning på den gjennomgående kulturkompetansen i alle undervisningsfagene og i profesjonsfaget.

I strategien *Lærerloftet* fra Kunnskapsdepartementet vises det til forskning som peker på en sterk sammenheng mellom lærerkompetanse og elevutbytte. Strategien påpeker og dokumenterer også at de estetiske fagene er blant fagene med lavest lærerkompetanse. Det er likevel ikke foreslått noen tiltak på dette området, noe Kulturrådet konstaterer med bekymring.

Kulturrådet mener det er avgjørende at det i forskriftene for de nye lærerutdanningene framgår at det forventes en generell og gjennomgående kompetanse om kunst og kultur for at framtidens lærere skal være i stand til å oppfylle skolens formålsparagraf og målene for framtidens skole. Videre bør forskriften innrettes slik at flere studenter stimuleres til å spesialisere seg og velge estetiske fag som undervisnings- og masterfag.

Om forskriftenes formuleringer

Kulturrådet anerkjenner at mange av formuleringene i forskriftens § 2 innbefatter kulturelle perspektiver, for eksempel når det gjelder at lærerne skal ha kompetanse til å kunne skape kreative læringsmiljøer, stimulere elevene til demokratisk deltakelse, ha kunnskap om barns læring i en flerkulturell kontekst, bidra til innovasjonsprosesser og involvere lokalt samfunns- og kulturliv i opplæringen. Samtidig inngår de estetiske, kreative og kulturelle perspektivene i de nye forskriftsforslagene i kompetansemål der

målsettingen synes mer instrumentell eller er uklar. Kulturrådet mener at den eksisterende forskriften av 2010 er tydeligere når det gjelder anerkjennelsen av kunstfagene som egne fagområder i skolen («kandidaten kan tilrettelegge for estetisk utfoldelse, opplevelse og erkjennelse»).

Kulturrådet anmoder om at forskriftenes formuleringer gjennomgås med bemerkningene over for øyet.

Forslag til konkrete tilføyelser

På bakgrunn av ovenstående vil Kulturrådet foreslå noen konkrete tilleggspunkter under § 2 (gjelder begge forskriftene):

Kunnskap. Kandidaten

- har kunnskap om kunstneriske og kulturelle uttrykk, produksjonsprosesser og tradisjoner, og har bevissthet om hvordan skolen inngår i en større kulturell sammenheng.

Ferdigheter. Kandidaten

- kan tilrettelegge for estetisk opplevelse og erkjennelse, og er i stand til å stimulere elevene til selvstendig egenuttrykk, sanseerfaring, undring og kritisk refleksjon gjennom å benytte ulike uttrykk og medier.

IV. Til forskriftsforslagets § 4 Programplan og nasjonale retningslinjer

Noen generelle forslag

For å sikre at lærerstedene er i stand til å gi lærerstudentene tilstrekkelig kompetanse innen estetiske fag (også innbefattet teater, dans, litteratur og film i de undervisningsfagene disse uttrykksformene inngår i) foreslår Kulturrådet overordnet:

- At minimum ett lærested i alle regioner skal tilby grunn- og videreutdanning i de estetiske fagene på forskningsbasert nivå og innenfor de krav NOKUT legger til grunn.
- At kontakt og samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene, kunstutdanningsinstitusjonene og de estetiske teorifagene på universitetene, videreutvikles og formaliseres, for å sikre at undervisningen innen estetiske fag er forskningsbasert og forankret i forskningsaktive fagmiljøer, innen både teoretisk og praktisk virksomhet.
- At kontakt og samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene, museer og andre kulturarvsinstitusjoner videreutvikles og formaliseres for å sikre at undervisning særlig innen tradisjonelle håndverksfag er forankret i institusjoner som sitter på tung fagkompetanse (jf anbefalinger i rapporten *Lenge leve tradisjonshåndverket!*)

Forslag til konkret tilføyelser

I tråd med skolens formålsparagraf og lærerplanens generelle del mener Kulturrådet kunst og kultur i bred forstand inngår i hele skolens virksomhet. Kulturrådet anmoder derfor om at dette tas med i omtalen av programplanenes beskrivelse av fagovergripende temaer i 3. avsnitt, slik:

«Programplanen skal også beskrive hvordan internasjonalisering innarbeides, og hvordan arbeid med fagovergripende temaer ivaretas i oppbyggingen av programmet. Dette gjelder blant annet med begynneropplæring, tilpasset opplæring, grunnleggende ferdigheter og kompetanser, bruk av IKT i arbeid med fag, **kunstuttrykk og kulturarv**, samiske emner, det flerkulturelle og flerspråklige aspektet, profesjonsetikk og kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn og unge».

Med hilsen

Tone Hansen
rådsleder

Kristin Danielsen
direktør

Godkjent og ekspedert elektronisk